

NOSLĒGUMA PĀRSKATS PAR PROJEKTA ĪSTENOŠANU

Projekta nosaukums:	Lielo plēsēju populāciju stāvokļa izmaiņas medību ietekmē
Projekta īstenotājs:	Latvijas Valsts mežzinātnes institūts „Silava”

1. Piešķirtā finansējuma apstiprinājums

Finansēšanas līguma/vienošanās	
numurs	Datums
2013/52	08.04.2013

2. Informācija par projekta finansējuma apjomu

MSAF finansējums, LVL		Projekta kopējās izmaksas, LVL
Piešķirtā summa	14249,00	14249,00
Izlietotā summa	14249,00	
Atlikums	0	

3. Projekta īstenošanas laiks

No	2013.gada	8.	aprīļa	līdz	2013.gada	15.	novembrim
----	-----------	----	--------	------	-----------	-----	-----------

---

4. Projekta īss apraksts (ietver informāciju par projekta ieviešanas ģeogrāfisko vietu, mērķiem, sasniegtajiem rezultātiem un projekta ilgspēju)

Projekta mērķis ir turpināt iegūt informāciju par lielo plēsēju – vilku un lūšu - populāciju stāvokli Latvijā, nodrošinot kādreizējā Valsts mežierīcības institūta 1998. gadā uzsāktā lielo plēsēju monitoringa datu nepārtrauktību un reprezentācijas līmeņa saglabāšanu. Galvenais pētījuma praktiskais rezultāts ir pamatojums vilku un lūšu nomedīšanas lielākā pieļaujamā apjoma noteikšanai atbilstoši sugu aizsardzības plānu (Vilka (*Canis lupus*) aizsardzības plāns, apstiprināts ar Vides ministra rīkojumu Nr. 394., 21.11.2008.; Eirāzijas lūša (*Lynx lynx*) aizsardzības plāns, apstiprināts ar Vides ministra rīkojumu Nr. 683., 13.11.2007.) un Zemkopības ministrijas 23.01.2008. apstiprinātās kārtības nr. 3. „Medījamo dzīvnieku uzskaites un limitēto medījamo dzīvnieku nomedīšanas lielākā pieļaujamā apjoma medību platībās aprēķināšanas metodika” 16. punkta prasībām. 2013. gadā pētījums veikts par 125 indivīdiem (63 vilkiem un 62 lūšiem), kas iegūti medību ceļā vai gājuši bojā citu iemeslu dēļ, piemēram, saslimšanas ar kašķi. Izpētes galvenais uzdevums ir noskaidrot, kādu ietekmi uz lielo plēsēju populācijām atstājusi iepriekšējā sezonā pieļautā medību slodze un vai šādu medību apjomu turpmāk nepieciešams saglabāt, palielināt vai samazināt. Pētījuma rezultātiem tiek nodrošināta publicitāte gan populāros masu saziņas līdzekļos, gan zinātnisku rakstu veidā. Tiek uzturēta saikne starp projekta izpildītājiem, par medību uzraudzību atbildīgajiem Valsts meža dienesta darbiniekiem un medniekiem, kuri sniedz ziņas par nomedītajiem plēsējiem un atvēr materiālus zinātniskai izpētei no iegūtajām trofejām. Rezultātā tiek saglabātas divu Eiropas mērogā apdraudētu sugu medīšanas iespējas, vienlaikus līdz minimumam samazinot saimnieciskos zaudējumus un konfliktu riskus, ko radītu šo plēsēju pilnīga aizsardzība.

5. Projekta ietvaros veiktie pasākumi saskaņā ar darba uzdevumiem

Darba uzdevums	Veikto pasākumu apraksts	Pasākuma rezultāts (ietekme uz sabiedrību, ieguldījums medību saimniecības attīstībā.)	Pasākuma un rezultāta dokumentāls apliecinājums (līgumu, rēķinu u.c. dokumentu datums, nr., priekšmets)
1. Materiāla ievākšana un apstrāde no nomedītajiem	Materiāls (galvaskausi un iekšējie orgāni) ievākts no lielajiem plēsējiem, kas nomedīti	Materiāla ievākšana noritējusi sadarbībā ar medību tiesību lietotājiem. Medniekiem ir	J.Ozoliņš.- rīkojums Nr. 69/p par darba algu no 01.04.2013. līdz 31.12.2013. A. Ornicāns.- rīkojums 66/p par darba algu no 01.04.2013.

<p>vilkiem un lūšiem.</p>	<p>periodā no 2012. gada 1. novembra līdz 2013. gada 1. novembrim - kopumā no 62 lūšiem un 63 vilkiem. Materiāla ievākšanā iesaistīti 8 agrākajos projekta posmos apmācīti reģionālie eksperti, ar kuriem noslēgti uzņēmuma līgumi. Ievāktā materiāla ietvaros iegūti saknes paraugi no 109 plēsēju ilkņiem, 56 kuņģi un to satūra paraugi, kā arī muskuļaudu un iekšējo orgānu paraugi parazitoloģiskai izpētei no 30 indivīdiem. Līdz apstrādei materiāls uzkrāts 6 reģionālajos punktos – Valmierā, Cesvainē, Daugavpilī, Saldū, Talsos un Ķemeru sasaldētā vai atdzesētā veidā un periodiski nogādāts laboratorijā Salaspilī. Paralēli ievākti arī muskuļaudu paraugi ģenētiskām analīzēm, kuras paredzēts veikt citu pētniecisko projektu ietvaros.</p>	<p>iespēja apzināties savu ieguldījumu lielo plēsēju izpētē, kā arī uzzināt nomedīto plēsēju precīzu vecumu. Nomedīto plēsēju pārbaude rosina medību vadītājus papildināt savas zināšanas par lūšu dzimumu atšķirībām un plēsēju vecuma pazīmēm.</p>	<p>līdz 31.12.2013. Uzņēmuma līgumi: 05.09.2013. D.Leontjevs Nr. 21, A.Zvirbulis Nr. 15, A.Upenieks Nr.17, A.Stradiņš Nr. 18, A.Ennītis Nr. 20, A.Rozīte Nr. 16, L.Kļaviņš Nr.19, J. Mikijanskis Nr.22 . A.Ornicāns - komand.atskaite 30.04.2013. Nr. 32/158, 28.06.2013. Nr. 59/279 G.Aizupiete – komand. atskaite 30.04.2013. Nr.32/169, 31.07.2013. Nr. 65/331 avansa norēķini: G.Aizupiete: ANDRĒNI K SIA 0.04.2013.CU 372585 A.Ornicāns:GAIŠĀ Z/S 25.06.2013. CJ 201168 ASSI Z/S 05.06.2013.8655 Degviela: JĒKABIŅŠ SIA iesniegumi: 10.04.2013. un 30.05.2013. STATOIL LATVIJA SIA rēķini: 30.04.2013. 1040534159, 31.05.2013. 1040544303, 30.06.2013. 1040554596, 31.07.2013. 1040564921, 31.08.2013. 1040575317, 30.09.2013. 1040585866 VIRŠI AS rēķini: 30.04.2013. 2913040060R, 31.05.2013. 2913050068R, 30.06.2013. 2913060069R, 31.07.2013. 2913070091R, 31.08.2013. 2913080082R, 30.09.2013. 2913090081R Autotransporta uzturēšana: AUREDS SIA pavadzīmes: 22.06.2013. BFD 100192 un 24.07.2013. BFD 100193 APDROŠINĀŠANAS BROKERU AĢENTŪRA SIA rēķini: 05.07.2013. ABA IZ 441 un 09.09.2013. ABA IZ 579 BALTIJAS APDROŠINĀŠANAS NAMS rēķins:06.09.2013. 13 059440 CSDD (A.Ornicāns) avansa norēķins: 09.09.2013. RB1313776718 JŪRMALAS RIEPU CENTRS (A.Ornicāns) avansa norēķins: 03.06.2013. 7768 SILAVAS SERVISA CENTRS SIA rēķins: 16.09.04. 16.09.2013.</p> <p>Avansa norēķins 27.06.2012. 9860 ARD EOLTAS SIA avansa norēķins 07.06.2012. 10943</p>
---------------------------	--	--	--

<p>2. Plēsēju absolūtā vecuma noteikšana pēc ilkņa saknes uzbūves un zobu cementa pieauguma gadskārtām.</p>	<p>Noteikts vecums 32 lūšiem un 70 vilkiem. Pētītajā paraugkopā vecākajiem lūšiem bijuši 6 gadi (2 dzīvnieki), 5 gadu vecumā nomedīti 3 lūši, 4 gadu – 7, 3 gadu – 9, bet 2 gadu – 7 dzīvnieki. Par gadu jaunāku lūšu aizvadītajā medību sezonā bijis salīdzinoši maz – tikai 29,33% no visiem nomedītajiem. Tāpat kā vairākos iepriekšējos gados, paraugkopā iztrūkst viengadīgie lūši. Arī vecākajiem vilkiem tikai 6 gadi (3 dzīvnieki). Piecgadīgu vilku nomedīts jau vairāk – 9, četrgadīgo – 14, trīsgadīgo – 16, divgadīgo – 9, bet viengadīgie pagaidām 70 dzīvnieku paraugkopā vispār nav pārstāvēti. Toties šajā sezonā konstatēts ļoti liels par gadu jaunāku vilcēnu īpatsvars – līdz oktobra vidum vairāk nekā 65% no visiem nomedītajiem vilkiem. Līdz ar to jāsecina, ka abu sugu plēsēju vidējais vecums salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem turpina samazināties.</p>	<p>Nomedīto plēsēju sadalījums vecuma grupās ļauj izprast demogrāfiskos procesus populācijās un medību ietekmi uz skaita dinamiku. Tā kā medībās galvenokārt iet bojā nepieaugušie indivīdi, tad pie samērīgas medību slodzes populācijas spēj sekmīgi atjaunoties. Rezultātā tiek izpildīta gan mednieku vēlme mazināt plēsēju ietekmi uz pārnadžu populācijām, gan īstenotas sugu un ekosistēmu aizsardzības prasības – plēsēju nekļūst mazāk, un tie saglabājas agrāk apdzīvotajās teritorijās vai pat spēj paplašināt savu izplatību. Joprojām trūkst zināšanu par to, cik lielā mērā Latvijas plēsēju populācijas spētu atjaunoties pašas un cik liela loma šajā procesā ir kaimiņu teritorijām, kur medības notiek mazāk intensīvi.</p>	<p>G.Aizupiete- rīkojums 68/p par darba algu no 01.04.2013. līdz 31.12.2013. Materiāli: DEPO DIY SIA (A.Ornicāns) avansa norēķins: 12.06.2013. 0314245 Tirdz. Nams KURŠI SIA (A.Ornicāns) avansa norēķins: 13.06.2013. 0543323 SELDING SIA pavadzīme 21.10.2013.SEL 1314758</p>
<p>3. Kuņģu satura pārbaudes un barības sastāva analīzes.</p>	<p>No 30 pārbaudīto vilku kuņģiem 9 jeb 30% bijuši tukši. No 26 lūšu kuņģiem tikai 5 jeb 19,2% bijuši tukši. Salīdzinājumā ar iepriekšējo medību sezonu pilno kuņģu īpatsvars abām sugām ir pat nedaudz pieaudzis un neliecina par barības trūkumu. Galvenais barības objekts lūšiem joprojām ir stirnas, taču palielinājies arī zaķu patēriņš barībā. Vilku barības sastāvs nav būtiski mainījies.</p>	<p>Rezultāti dod iespēju sekot tam, kā lielo plēsēju barošanas ietekmē pieejamais savvaļas dzīvnieku daudzums. Pētījums ļauj izprast, ka plēsēju populācijas pieaugums, kā arī nodarīto postījumu apjoms mājdzīvniekiem ir atkarīgs no barošanās apstākļiem un dabiskās barības resursiem.</p>	<p>A.Žunna.- rīkojums par darba algu 67/p no 01.04.2013. līdz 31.12.2013.</p>

<p>4. Parazitoloģiskā izpēte.</p>	<p>No kopumā izmeklētajiem 30 dzīvniekiem – 8 vilkiem un 22 lūšiem ar trihinelozi slimojuši visi vilki un 12 (54,6%) lūši. Maksimāla aplipšanas intensitāte konstatēta Skaistkalnes un Birzgales pagastos nomedītiem lūšiem – attiecīgi 117 un 171 nematodes kāpurs uz 25g šķērsvītrotu muskuļaudu parauga. Visvairāk aplipušais vilks nomedīts Tukuma apkārtnē – intensitāte 61 kāpurs uz 25g muskuļaudu. Kopumā plēsēju parazītu fauna būtiski neatšķiras no iepriekšējo gadu pārbaudēs konstatētās.</p>	<p>Pētījums veicina kontaktus un sadarbību starp medniecības, veterinārās medicīnas un pārtikas drošības speciālistiem. Trihinelu konstatācija un sugu noteikšana tiek veikta sadarbībā ar Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātnisko institūtu „BIOR” (Nacionālā references laboratorija) un Starptautisko <i>Trichinella</i> References Centru (Itālija).</p>	<p>G.Bagrade – rīkojums par darba algu 258/p no 16.09.2013. līdz 31.12.2013. G.Deksne - Uzņēmuma līgums Nr.5 15.04.2013. Biroja tehn.apkope: DIVI GRUPA SIA pavadzīmes: 16.04.2013. AC 130315, 11.06.2013. AC 130466, 11.07.2013. AC 130542, 12.06.2013. AC 130470, 31.07.2013. AC 130569, 20.08.2013. AC 130618 HERBIS JM SIA pavadzīme: 08.05.2013. HJM130508/01</p>
-----------------------------------	--	---	--

<p>5. Pamatojuma sagatavošana 2013./2014. gada medību sezonas lielākā pieļaujamā vilku un lūšu nomedīšanas apjoma noteikšanai.</p>	<p>Izpētes rezultāti ļauj secināt, ka pie līdzšinējās medību slodzes gan vilku, gan lūšu populācija atrodas labvēlīgā stāvoklī. Tas nozīmē, ka šādu medību slodzi var saglabāt vai pēc nepieciešamības pat pakāpeniski palielināt, kas arī aizvadītajā periodā kopš 2004.gada ticis darīts, neradot draudus sugām un nemazinot to lomu ekosistēmu dabiskajos procesos.</p>	<p>Nomedīšanas limita palielināšana, īpaši vilku populācijai, savienojumā ar rūpīgu populācijas monitoringu un efektīvu medību saimniecības administrēšanas mehānismu mazina konfliktus sabiedrībā, kas varētu rasties saistībā ar nepamatotiem un nesamērīgiem aizsardzības pasākumiem.</p> <p>Apkopojot pētījuma rezultātus garākā periodā un sadarbojoties ar kolēģiem no Dabas aizsardzības pārvaldes un Latvijas Dabas fonda, sagatavots ziņojums Eiropas Komisijai par vilku un lūšu populācijas stāvokli saistībā ar Sugu un biotopu direktīvas 17.panta prasībām.</p> <p>Latvija pārstāvēta arī Lielo plēsēju aizsardzības Eiropas ekspertu grupas sanāksmē Itālijā Grosseto 2013.gada 23.-25.martā.</p>	<p>J.Ozoliņš.- rīkojums Nr. 69/p par darba algu no 01.04.2013. līdz 31.12.2013.</p> <p>Sakaru pakalpojumi: LMT SIA rēķini</p> <p>08.05.2013. 40034308104 06.06.2013. 20034308105 05.07.2013. 90034308106 06.08.2013. 70034308107 05.09.2013. 50034308108 04.10.2013. 30034308109</p>

6. Publicitāte

Aprakstiet, kāda veida publicitāte bija Jūsu projektam (pievienojiet preses, informatīvos u.c. materiālus).

Publicitātes avots (atzīmēt ar X)	Apraksts (īss apraksts par projekta publicitāti attiecīgajā medijā)	
TV	X	Intervijas LNT ziņās, „Bez tabu”. „TV panorāma”.
Radio	X	Intervijas LR 1 „Zināmais nezināmajā”; LR 4; SWH „Zaļais stūris”
Prese		
Internets	X	Mājas lapa www.vmd.gov.lv , intervijas portāliem Delfi, TVNET
Citi	X	Zinātniski raksti: Hindrikson M, Remm J, Männil P, Ozolins J, Tammeleht E, et al. (2013) Spatial Genetic Analyses Reveal Cryptic Population Structure and Migration Patterns in a Continuously Harvested Grey Wolf (<i>Canis lupus</i>) Population in North-Eastern Europe. PLoS ONE 8(9): e75765. doi:10.1371/journal.pone.0075765 Stronen AV, Jedrzejewska B, Pertoldi C, Demontis D, Randi E, et al. (2013) North-South Differentiation and a Region of High Diversity in European Wolves (<i>Canis lupus</i>). PLoS ONE 8(10): e76454. doi:10.1371/journal.pone.0076454

Apstiprinu, ka Medību saimniecības attīstības fonda līdzekļi izlietoti paredzētajiem mērķiem, liguma tāmē un darba uzdevumos norādīto pasākumu īstenošanai un atbilstoši šim pārskatam.

Datums: 20.11.2013.

Jurgis Jansons

(Projekta īstenotāja organizācijas/uzņēmuma/
komersanta vadītāja/direktora vārds, uzvārds)

(paraksts)

Sandra Deičmane

(Projekta īstenotāja grāmatveža vārds, uzvārds)

(paraksts)

Z.v.

Jānis Ozoliņš

(Projekta atbildīgā darbinieka vārds, uzvārds)

(paraksts)

Pārskatu sagatavoja:

vārds, uzvārds:	Jānis Ozoliņš
ieņemamais amats:	vadošais pētnieks
tālrunis:	
e-pasts:	janis.ozolins@silava.lv